

ความงาม คุณค่า มูลค่า จากงานหัตถกรรมสู่หัตถอุตสาหกรรม

Aesthetic, attribute and value of crafts from a
traditional production to the industrial crafts.

บุษกร ฮวบเข้ม*

งานหัตถกรรมอยู่คู่กับมนุษย์มาตั้งแต่ในอดีตซึ่งเป็นส่วนหนึ่งศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่เป็นรากเหง้าพื้นฐานของสังคม การศึกษาพื้นฐานให้ถ่องแท้และนำมาประยุกต์ใช้ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวิถีชีวิต สภาพเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน ด้วยการใช้อองค์ความรู้ทางด้านความงามความคิดสร้างสรรค์ด้านการออกแบบและศิลปะ นอกจากจะช่วยให้เราเข้าใจในตัวตน และคงอยู่ซึ่งคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมอันดีนั้นไว้ สิ่งเหล่านั้นจึงถูกนำมาพัฒนาเป็นงานหัตถอุตสาหกรรมที่ช่วยเพิ่มมูลค่า แต่ยังคงรักษาคุณค่าและความงามของงานหัตถกรรมไว้ ความรู้ความสามารถด้านศิลปะและการออกแบบ จึงได้ถูกนำมาใช้จัดการควบคู่ไปกับประโยชน์ใช้สอย สุนทรียภาพในงานออกแบบผลิตภัณฑ์จะช่วยให้เศรษฐกิจและสังคมที่ต้องมีการแข่งขันทางธุรกิจสูง การดำเนินชีวิตในปัจจุบันมิใช่เพียงแค่การอยู่รอดแต่คุณค่าทางจิตวิญญาณก็เป็นสิ่งที่มีควรถูกทอดทิ้งให้สูญเปล่า การให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจสังคมศิลปวัฒนธรรมและด้านจิตใจให้ควบคู่กันจึงนับว่าเป็นผลดีอย่างยิ่งต่อการพัฒนาแบบยั่งยืนของเศรษฐกิจและสังคมในประเทศ

ความหมายของงานหัตถกรรม

หัตถกรรม¹ (Crafts) หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นด้วยฝีมือมนุษย์แสดงออกถึงความชำนาญของผู้ผลิตในขั้นแรกสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน ต่อมามีการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบ การใช้วัสดุและกรรมวิธีการผลิตมาโดยตลอดเป็นเวลานานนับพันปีจนเป็นงานศิลปะที่ตอบสนองประโยชน์ใช้สอยและมีคุณค่าความงามจนแยกไม่ออกจึงเรียกว่า “ศิลปะหัตถกรรม” ส่วนคำว่า “ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน” หมายถึง สิ่งที่ชาวบ้านสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน โดยกลุ่มชนแต่ละกลุ่มจะพัฒนาสิ่งของขึ้นมาใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม ดังนั้นอาจจะเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ศิลปะชาวบ้าน” หรือ “ศิลปะพื้นบ้าน”

รูปที่ 1 งานหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน

กำเนิดของงานหัตถกรรม²

ย้อนรอยอดีตถึงยุคต้นกำเนิดของมนุษย์เมื่อแรกที่มีมนุษย์อุบัติขึ้นในโลกนั้นก็เหมือนกับสัตว์มีชีวิตอื่นๆ คือ มาพร้อมกับธรรมชาติไม่มีสิ่งของใดติดตัวมาแต่เนื่องจากมนุษย์มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดกว่าความพยายามที่จะรักษาชีวิตให้อยู่รอดเป็นผลให้มนุษย์คิดประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ขึ้นมาเพื่อสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต โดยอาศัยแรงงานจากมือและร่างกายของตนมาดัดแปลงวัตถุดิบที่มีอยู่ในธรรมชาติใกล้ตัว เพื่อให้มีประโยชน์ใช้สอยได้อย่างเหมาะสมจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างงานหัตถกรรมเพื่อชีวิต

¹ ศิริวัฒน์ นาริเลิศ. งานศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 26 ตุลาคม 2555.

จาก http://www.baanjomiyut.com/library_2/extension-3/evolution_of_thai_art/16.html.

² กำเนิดของหัตถกรรม. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2555.

จาก http://www.weloveshopping.com/template/e1/show_article.php?shopid=10737&qid=15093

กาลเวลาผ่านไปเมื่อมนุษย์เจริญขึ้นอยู่ร่วมกันเป็นสังคมใหญ่รู้จักปลูกพืช และสะสมอาหารไม่ต้องกังวลกับการแสวงหาอาหารทุกวัน ทำให้มีเวลาว่างพอที่จะคิด สร้างสรรค์งานอื่นๆ รู้จักแบ่งงานตามความถนัดจึงเกิดมีอาชีพต่างๆ เกิดขึ้น งาน หัตถกรรมจึงเป็นอาชีพหนึ่งของกลุ่มผู้มีฝีมือในการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้จากวัตถุดิบ ในธรรมชาติ เมื่อมีการผลิตซ้ำๆ กันมาก จนเกิดความชำนาญและถ่ายทอดจากคนรุ่น หนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ได้พัฒนาหัตถกรรมให้มีประโยชน์ใช้สอยดีขึ้นเรื่อยๆ และเรียนรู้ถึง คุณสมบัติของวัตถุดิบ รู้จักเลือกสรรวัตถุดิบให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมแต่ละ ประเภท และการใช้เทคโนโลยีที่คิดค้นขึ้นตามความก้าวหน้าของยุคสมัยนั้นๆ มาพัฒนา กระบวนการผลิตหัตถกรรมให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ตลอดจนการปรุงแต่งความงามของ ศิลปะในงานหัตถกรรมเพื่อสนองความต้องการทางจิตใจและคตินิยมความเชื่อ รวมทั้ง ประโยชน์ใช้สอยทางร่างกายให้สอดคล้องกัน งานหัตถกรรมจึงกลายเป็นศูนย์รวมของ สหวิทยาการศาสตร์ต่างๆ ที่มีคุณค่าทางศิลปวิทยาศาสตร์ สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติและสืบทอดเป็นมรดกแห่งความภาคภูมิใจของคนในชาติ

รูปทรงของภาชนะที่ดูเรียบง่ายแต่ ภูมิปัญญาชาวบ้าน เน้นประโยชน์ การใช้งาน

การออกแบบลวดลายและสีสันท่า ชินตินจาก ความงามที่เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่นทางภาคเหนือ

สิ่งจะวัสดุที่มีความงามตามธรรมชาติ โดยมิได้ปรุงแต่ง

งานแกะไม้ที่ต้องอาศัยฝีมือในการช่าง และความชำนาญจากรุ่นสู่รุ่น

รูปที่ 2 ตัวอย่างงานหัตถกรรมพื้นบ้าน
(ที่มา: <http://www.material.chula.ac.th/clay-html/16.jpg>)

บริบทของความงาม คุณค่าในงานหัตถกรรมไทย

งานหัตถกรรมเป็นส่วนหนึ่งของงานศิลปะพื้นบ้านที่เป็นเครื่องใช้ไม่สวยงามไม่รวมไปถึงสถาปัตยกรรม หัตถศิลป์ ศิลปะการแสดงและวัฒนธรรมประเพณี แต่มุ่งเน้นการใช้งานเป็นหลักวิถีชีวิตสภาพความเป็นอยู่ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ความเชื่อจึงเกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งสุนทรียศาสตร์ของงานหัตถกรรมที่มาจากชาวบ้านนั้นจะมีความงามที่เรียบง่าย ถ่ายทอดอารมณ์แบบข้อ ๆ ตรงไปตรงมา ไม่มีความคิดที่เป็นระบบซับซ้อน งานหัตถกรรมจึงเป็นดังกระจกที่สะท้อน³ ให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในแต่ละยุคสมัย เป็นตัวบอกเล่าประวัติศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มชนต่าง ๆ คุณค่าของศิลปหัตถกรรม จึงแบ่งออกได้ดังนี้

1. ด้านประโยชน์ใช้สอย สร้างขึ้นบนพื้นฐานการดำรงชีวิต เพื่อตอบสนองความต้องการเพื่ออำนวยความสะดวกสบายทางกายภาพหรือเพื่อแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิต
2. ด้านความเชื่อและค่านิยม งานศิลปหัตถกรรม แต่เดิมนั้นผู้สร้างและผู้ใช้เป็นคนเดียวกัน คือสร้างขึ้นมาเพื่อใช้งานเอง การที่ผู้สร้างจะมีค่านิยมและความเชื่อต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด อย่างไรก็ย่อมจะถ่ายทอดสู่งานที่ตนสร้างด้วยความรู้สึกนึกคิดของตน โดยมีแบบแผนของกลุ่มวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่เป็นตัวหล่อหลอม งานศิลปหัตถกรรมจึงสะท้อนความเชื่อ ค่านิยมของผู้สร้าง
3. คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เนื่องจากงานศิลปหัตถกรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างมีจุดประสงค์ และเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาแต่ในอดีตได้เป็นอย่างดี ในฐานะข้อมูลหลักฐานที่เป็นรูปธรรมทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี
4. คุณค่าทางด้านความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมวัฒนธรรม งานศิลปหัตถกรรมเกิดขึ้นภายใต้ความแตกต่างทางสภาพแวดล้อม ฐานทรัพยากร ประเพณี คติความเชื่อที่หล่อหลอมเกิดเป็นแบบแผนวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม
5. คุณค่าทางด้านความงาม การสร้างงานศิลปหัตถกรรมย่อมประกอบขึ้นด้วยความต้องการทางประโยชน์ใช้สอย แต่ผู้สร้างก็ได้พิจารณารูปทรงที่เหมาะสมและความงามที่น่าใช้สอยประกอบไปด้วย โดยได้แสดงออกผ่านทางรูปทรง โครงสร้าง ลวดลาย วัสดุ และมีมืออันวิจิตรประณีต
6. คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ ด้วยการผลิตสินค้าและของที่ระลึกจากการท่องเที่ยว เป็นตัวสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นจนถึงการสร้างรายได้โดยการส่งออกต่างประเทศ

³คุณค่าของงานหัตถกรรมไทย. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 26 ตุลาคม 2555.

คุณค่าของงานหัตถกรรมมีคุณค่าในตัวเองสูง⁴ เพราะเป็นงานที่ผลิตขึ้นโดยใช้ฝีมือช่างที่ต้องมีทักษะและความชำนาญในการผลิต เครื่องมือและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเป็นเพียงส่วนประกอบเล็กน้อยในการผลิตงานเท่านั้น ลักษณะและรูปแบบทางความงามที่มีตัวตนสูงสะท้อนถึงรากเหง้าวิถีความเป็นอยู่ เป็นความงามที่เปี่ยมไปด้วยคุณค่าทางจิตใจ ส่วนความงามทางสไตล์สายตาก็มิได้ด้อยไปกว่ากัน

วิวัฒนาการของหัตถกรรมไทย⁵

ศิลปวัฒนธรรมไทยนั้นมิวิวัฒนาการไปตามสภาพการณ์ของสังคมที่แวดล้อม ในที่นี้ได้ศึกษาวิวัฒนาการของศิลปหัตถกรรมผ่านทางงานศิลปหัตถกรรม 3 ประเภท คือเครื่องปั้นดินเผา เครื่องจักสาน และดอกไม้ประดิษฐ์ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์จากการวิจัยพบว่าศิลปหัตถกรรมมีวิวัฒนาการแบ่งเป็น 6 ช่วงดังนี้ คือ

1. สมัยแห่งการสืบทอดความรุ่งเรืองของอยุธยา งานด้านศิลปหัตถกรรมได้มีการขยายตัวเจริญก้าวหน้าและมีลักษณะเฉพาะตัวมากขึ้น มิใช่เป็นการเลียนแบบอยุธยาแต่เพียงอย่างเดียว
2. สมัยแห่งการปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยตามแบบตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 4 และ 5 ได้มีการรับแนวคิดแบบตะวันตกการรับอิทธิพลตะวันตกนี้ได้มีผลต่องานทางด้านศิลปหัตถกรรมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม
3. สมัยแห่งการสร้างเอกลักษณ์ไทยและพึ่งตนเอง สังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 นั้นมี 2 ภาพซ้อนกันอยู่ภาพหนึ่งคือการรับอิทธิพลตะวันตกซึ่งสืบเนื่องต่อมาแต่อีกภาพหนึ่งได้รับอิทธิพลตะวันตกในเรื่องการสร้างเอกลักษณ์ของชาติและพึ่งตนเองด้วย
4. สมัยแห่งการสร้างชาติในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ศิลปหัตถกรรมได้เข้ามาเกี่ยวข้องในประเด็นนี้ในลักษณะที่มีการพัฒนาการเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมโดยเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ดำเนินการโดยรัฐเป็นสำคัญ
5. สมัยแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มีการสานต่อนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมจากสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามหากแต่เป็นการเน้นเศรษฐกิจแบบเสรีศิลปหัตถกรรมที่ได้ก้าวเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมนี้จึงได้มีการพัฒนาโดยเอกชนมากยิ่งขึ้น

⁴ศิริวัฒน์ นารีเลิศ. คุณค่าของงานหัตถกรรม. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 26 ตุลาคม 2555.

จาก http://www.baanjomyut.com/library_2/extension-3/evolution_of_thai_art/18.html

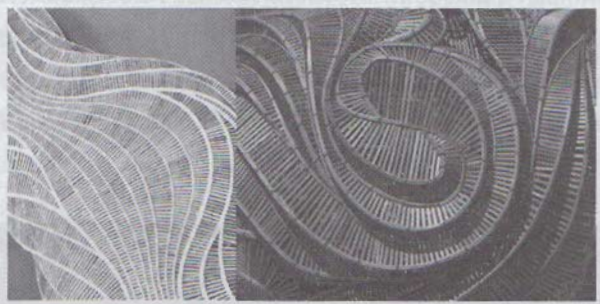
⁵วิวัฒนาการของหัตถกรรมไทย. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 26 ตุลาคม 2555.

จาก <http://thailandhandmadebuu.wordpress.com/category>

6. สมัยแห่งการฟื้นฟูศิลปปัตยกรรม ประมาณหลัง พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา ศิลปหัตถกรรมดำเนินไปใน 2 แนวทางเป็นสำคัญแนวทางหนึ่งคือการก้าวต่อไปควบคู่กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีแต่อีกแนวทางหนึ่งคือการทวนกลับมาฟื้นฟูและอนุรักษ์งานทางศิลปหัตถกรรมแบบดั้งเดิม

ก้าวสู่ขีดสุดสาหรณรมสุนทรียภาพในโลกทุนนิยม

เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและศิลปะการออกแบบ การที่มนุษย์มีความต้องการอย่างไม่มีที่สิ้นสุดแสวงหาความสะดวกสบาย เมื่อสบายแล้วก็หาความงามความสุขทางด้านอารมณ์และจิตใจ งานหัตถกรรมที่มีอยู่จึงมิใช่เพียงแค่ตอบโจทย์ด้านการใช้งานความรู้ทางสุนทรียศาสตร์จึงถูกนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มจำนวนการผลิต เพิ่มมูลค่าของชิ้นงาน แต่ยังคงรักษาคุณค่าของงานหัตถกรรมเอาไว้อีกด้วย

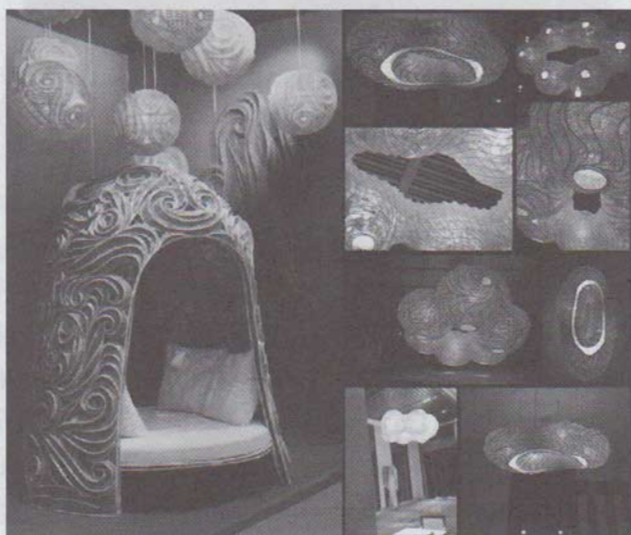
รูปที่ 3 รายละเอียดผลงานที่สร้างจากไม้ไผ่ของ กรกต อารมย์ดี แสดงถึงเส้นและรูปทรงที่ทวิวิไล
(ที่มา: <http://www.korakot.net/>)

กรกต อารมย์ดี⁶เป็นตัวอย่างของนักออกแบบที่ใช้วิชาด้านศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ติดตัวเลี้ยงชีวิตตนเองและอีกหลายชีวิตในชุมชน เขาเชื่อมโยงจุดแข็งโดยเอา "ฝีมือ" ที่ติดตัวคนไทยอยู่แล้วมาปรับใช้ให้เข้ากับกระแสโลก เกิดเป็นโอกาสทางธุรกิจที่สร้างรายได้เข้าสู่ชุมชน จุดเริ่มต้นจากการได้ศึกษาศิลปะการออกแบบและสร้างสรรค์งานประติมากรรมจากไม้ไผ่ที่ใช้วิธีการตัดและการผูกมัด โดยมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้วิธีทำวาวที่ภักสอนตั้งแต่เด็ก ๆ การทดลองเทคนิคและเลือกสรรวัสดุศึกษาลักษณะพิเศษลองผิดลองถูกมามากมาย จนมีทักษะและความชำนาญสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม

⁶กรกต นักออกแบบผู้บุกเบิกหัตถอุตสาหกรรม. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2555. จาก <http://www.tcdc.or.th/articles.php?act=view&id=95&lang=en>

ที่มีขนาดใหญ่ ความงามทางด้านรูปทรงลึกลับจะนำเสนอความจริงของวัตถุเป็น ความงามตามธรรมชาติของสีไม้ไฟ ความเหนียวและคงทนของไม้ไฟที่ผ่านการเผาเป็น เส้น จึงถูกตัดเป็นโครงสร้างใหญ่ๆ และชิ้นเล็กชิ้นน้อยบรรจุวางเรียงตามโครงสร้าง ใหญ่ ยึดด้วยการผูกมัดปมเชือกนั้บร้อยที่ได้แรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติพืชผักต่าง ๆ ถูกตีความแทนความหมายของเปลือกการปกป้องป้องกันอารมณ์ความรู้สึกอบอุ่นที่แสดง อยู่ในงาน ซึ่งเป็นงานศิลปะที่ยังไม่ได้มีประโยชน์ใช้สอยแต่อย่างใด จะเน้นในเรื่องของ รูปทรงและสุนทรียภาพมาใช้เป็นหลัก

สุนทรียศาสตร์ในงานประติมากรรมของกรกต อารมย์ดี การใช้เส้นโค้งที่ให้ความ รู้สึกนุ่มนวลอบอุ่นมาเป็นหลัก หลายร้อยเส้นคดโค้งทำให้ชิ้นงานดูมีความเคลื่อนไหวมิได้ หยุดนิ่งเช่นเดียวกับความคิดในการสร้างสรรค์ของกรกตเอง ที่พยายามหาความแปลกใหม่ ให้กับชิ้นงานเส้นไม้ไฟที่ถูกตัดโค้งเมื่อรวมกันเป็นรูปทรงขนาดใหญ่ ทำให้ดูมีพลังทั้งยังได้ แฝงความคิดที่ต้องการแสดงออกทางรูปทรงในเรื่องของความอบอุ่นและการปกป้อง ในช่วงแรกเรื่องสีของไม้ไฟที่กรกตได้นำมาใช้ยังไม่มีการย้อมสีแต่อย่างใด เขาต้องการให้มัน แสดงถึงเนื้อแท้และพื้นผิว คุณลักษณะของไม้ไฟอย่างเต็มที่ ความเป็นธรรมชาติที่สื่อออกมาเป็นความงามที่ปราศจากการปรุงแต่งใดๆ เปรียบได้กับงานหัตถกรรมที่บอกถึงเรื่องราว ความเป็นไปของตนเองอย่างตรงไปตรงมา

รูปที่ 4 ผลงานสร้างสรรค์หัตถอุตสาหกรรมของกรกต อารมย์ดี ที่จัดแสดง
ในงาน BIG+BIH 2012 และงานระดับคกแต่งสถานที่
(ที่มา: www.korakot.net/contact/contact.htm)

กรกต¹ ได้เล็งเห็นว่างานศิลปะของเขาสามารถพัฒนาต่อให้เป็นไปในงานเชิงพาณิชย์ศิลป์ได้ จึงเริ่มนำเรื่องของประโยชน์ใช้สอยมาเป็นส่วนหนึ่งของผลงานที่ยังคงความงามในด้านศิลปะอยู่ด้วย ของประดับตกแต่งบ้านและเฟอร์นิเจอร์จึงถูกออกแบบขึ้นหลากหลายด้วยรูปทรงสมัยใหม่ผสมผสานกับรสนิยม ทำให้งานหัตถอุตสาหกรรมของกรกตดูน่าสนใจและเป็นที่ยอมรับในเวลาอันรวดเร็ว แต่เมื่อต้องการผลิตจำนวนมากและมีธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง แรงงานจึงเป็นสิ่งสำคัญเขาจึงใช้แรงงานแถวถิ่นฐานบ้านเกิดที่อยู่ในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งแต่เดิมมีอาชีพทำอวน ทำประมง มาเป็นแรงงานหลัก ฝึกฝนคนเหล่านั้นจนชำนาญ ผลงานฝีมือได้ในปริมาณมากและรวดเร็ว เป็นการสร้างรายได้สร้างชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่คนในสังคมอีกด้วย

หัตถอุตสาหกรรม เป็นกิจการที่สร้างอาชีพแก่ชุมชนและมูลค่าเพิ่มแก่ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิธีการทำงานที่ต่อยอดจาก “งานฝีมือ” ไม่หลงลืมรากวัฒนธรรมของตนเองอันเป็นจุดแกร่งโดยไม่ทิ้งวิธีการอย่างเป็นระบบระเบียบ คือ กลไกสำคัญที่ทำให้กรกต เป็นนักธุรกิจสร้างสรรค์ ผู้ยกระดับอุตสาหกรรมศิลปะและหัตถกรรมของเมืองไทย

สายรากคุณค่าวัฒนธรรมในงานหัตถอุตสาหกรรม

นักออกแบบรุ่นใหม่ที่ใฝ่หาความเป็นไทยอย่าง “ศรัณย์ อยู่คงดี” จากความโดดเด่นในเรื่องกระบวนการค้นคว้าทดลอง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องและใช้ประโยชน์จากวัสดุธรรมชาติภูมิปัญญาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชนมาผสมผสานกับเทคโนโลยีการผลิตและการออกแบบสมัยใหม่ สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้หลากหลายรูปแบบ มีประโยชน์ใช้สอยได้จริงและสามารถนำไปประยุกต์ต่อยอดได้ง่าย ผลงานของศรัณย์เป็นธุรกิจที่มีศักยภาพและสามารถสร้างจุดยืนในตลาดได้

ที่มาของธุรกิจนี้² เริ่มจากวัยเด็กที่ใช้ชีวิตวัยเยาว์อาจจะไม่เหมือนเด็กทั่วไปนัก เพราะมีเวลาว่างเมื่อไหร่มักเข้าพิพิธภัณฑ์ ดูงานศิลปะแทนการเตะฟุตบอลกับเพื่อนๆ เมื่อเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาก็เลือกเรียนงานศิลปะประยุกต์ โดยแรงบันดาลใจในการออกแบบผลงานจะเลือกวัตถุดิบใกล้ตัวอย่างกระดาษ แต่เมื่อได้คลุกคลีเป็นเวลานานรู้อิทธิพลวิธีผลิตกระดาษว่ามีแต่ผลเสียทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อมจึงคิดหาวัตถุดิบอื่นทดแทน ที่ไม่ทำให้น้ำเสีย ลงทุนไม่สูง ใช้แรงงานไม่มากนัก และที่สำคัญต้องเป็นกระดาษที่ยังไม่มีตามท้องถื่น สุดท้ายมาลงตัวที่ต้นกล้วยจากคุณสมบัติที่สามารถนำมาเพิ่มศักยภาพกระดาษได้ทั้งต้น ไม่เว้นแม้กระทั่งยางกล้วยที่นำมาทาลงบนกระดาษใยกล้วยช่วยกันน้ำได้ สามารถ

¹กรกต อารณย์ดี. สัมภาษณ์. 2 พฤศจิกายน 2555.

²ร้อยรัศมีกระดาษ “จี๋ชอว์โยกล้วย” งานดีไซเนอร์ไทยคุณภาพคับแก้ว. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 26 ตุลาคม 2555. จาก <http://www.manager.co.th/BizChannel/ViewNews.aspx?NewsID=9550000002147>

รูปที่ 5 ผลงานสร้างสรรค์ซี่กชอว์กระดาดโยกล้วย ของศรัณย์ อยู่คงดี
(ที่มา: www.thaismefranchise.com)

รูปที่ 6 ลวดลายไทยประยุกต์ผ่านจิตวิญญาณความเป็นไทย ในผลงานของศรัณย์ อยู่คงดี
(ที่มา: www.designinnovathai.com)

เช็ดทำความสะอาดง่าย ที่ศรัณย์ได้เลือกต้นกล้วยมาทำเป็นกระดาดนั้น เพราะกล้วยสามารถปลูกได้ทั่วไปใช้เวลาเพียง 3 เดือนก็นำมาใช้งานได้ ทั้งการปลูกกล้วยก็มีได้มีการใช้สารเคมีแต่อย่างใด เป็นผลผลิตจากธรรมชาติล้วนๆ และเพิ่มคุณสมบัติพิเศษด้วยการเติมผงถ่านละเอียดเข้าไปเป็นส่วนผสมซึ่งจะช่วยดูดซับกลิ่นอับหรือกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี แนวความคิดที่ศรัณย์นำมาสร้างสรรค์ คือ การนำกระดาดโยกล้วยที่ได้มาฉลุเป็นลวดลายแบบตุงของทางเชียงใหม่ “ม่าน” จากกระดาดโยกล้วยถือเป็นผลงานชิ้นแรกที่ศรัณย์ทำออกมาได้อย่างน่าภาคภูมิใจ โดยตั้งชื่อว่า “MA-LEE” โดยมีความชื่นชมในสถาปัตยกรรมไทย ภายในวัดพระแก้วที่ประดับประดาด้วยลวดลายไทยอย่างลลายประจายามมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ใช้เทคนิคการจับมือแบบข้าวต้มมัดในการร้อยเรียงโมบายแต่ละชิ้นเข้าด้วยกันคล้ายการทักทอจนเป็นผืนอย่างลงตัวซึ่งเป็นการเกาะเกี่ยววัสดุเข้าด้วยกันด้วยตัวของมันเองโดยไม่ต้องใช้วัสดุอื่นเข้าเสริม

ผลงานของศรัณย์ ไม่ได้นำชื่นชมเพียงแต่ความงดงามในการออกแบบที่นำความเป็นไทยมาผสมผสานให้คนสมัยใหม่ได้ชมเชยเท่านั้น การนำวัสดุที่เป็นธรรมชาติตลอดจนขั้นตอนการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมนั้นเองที่เป็นประเด็นอันน่ายกย่องของนักออกแบบผู้นี้ ดูเหมือนความใส่ใจในจิตสำนึกที่ปลูกฝังให้เขาคำนึงถึงต่อผู้อื่น ต่อชุมชน ต่อประเทศ และต่อโลกทั้งใบเลยก็ว่าได้ มิใช่แค่เพียงแค่ต้องการแสวงหาผลกำไรจากผลผลิตโดยมิสนใจผู้ใดเจกเช่นนักธุรกิจบางคน

อีกหนึ่งนักออกแบบที่ไม่หลงลืมรากวัฒนธรรมด้วยแนวคิดที่ว่า “มาจากดินอยู่กับดินกลับสู่ดิน”⁹ หลักปรัชญาวิถีชีวิตและหลักศรัทธาของ “เอ็มโซเฟียน เบญจเมธา” นักออกแบบชาวมุสลิมกับผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบดินเผาที่ชื่อ “Benjametha Ceramic” การกลับสู่ธรรมชาติ ความศรัทธาปรัชญาพื้นฐานแต่เดิมของเอ็มโซเฟียน เขาผลิตผลงานที่มีแรงบันดาลใจจากธรรมชาติสังสรรรอบตัวร่วมกันในครอบครัวเบญจเมธา

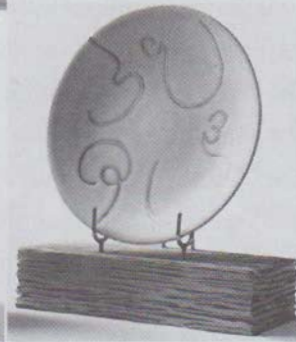
เครื่องเคลือบดินเผาถูกออกแบบมาจากดิน การดำรงชีวิตของเราอยู่และผูกพันกับดิน อาหาร การกิน พืชผัก ผลไม้ น้ำฝน น้ำบาดาล ก็มาจากดินและความจริงที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าบ้านปลายชีวิตก็ต้องกลับสู่ดินทั้งหมด เป็นวิถีที่ตอบใจห้อยสิ่งทีเอ็มโซเฟียนถามหาในชีวิต การค้นหาในสิ่งที่ชอบถนัดผูกพันและชุมชนจะได้รับอะไรจากสิ่งนั้น การสร้างอาชีพที่ยั่งยืนในครอบครัว ชุมชน จากสิ่งที่เป็นพื้นฐานที่สุด การคัดเลือกทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น การสรรหาบุคคลากรเยาวชนที่มีศีลธรรมในพื้นที่ที่ไม่เคยแม้แต่ได้ยินคำว่า “เซรามิก” บ่มเพาะจนเป็นช่างปั้นที่มีความรักต่องานที่ตนเองลองผิดลองถูกมาเอง จากที่ไม่มีกรอบในการทำงานจนมีทักษะเฉพาะสู่การสร้างวิถีทัศนกรรมชุมชนที่จะถ่ายทอดสู่ลูกหลานของตัวเองอย่างยั่งยืนและชุมชนได้เห็นคุณค่าของงานดิน ผูกพันกับงานเครื่องปั้นดินเผา

บางคนบอกว่าผลิตภัณฑ์ของ “Benjametha Ceramic” เหมือนอาหารับแต่เอ็มโซเฟียนกลับคิดว่าจะทำยังไงให้เป็นงานไทย อิสลามิกจะเป็นเรื่องราวสุดท้าย ความสุขที่เกิดขึ้นภายในการทำงานของครอบครัวเบญจเมธาทุกคน คือ การที่เรามีความภาคภูมิใจในการที่เรารู้จักตัวเองและจริงใจกับตัวเอง ไม่ลืมตัวและถ้าเราไม่ปฏิเสธที่จะหาคำตอบจากชีวิตว่าเรามาจากไหนอยู่กับอะไรเพื่ออะไรจะต้องไปที่ใด ระบบความคิดการทำงานและการใช้ชีวิตที่มีอยู่ก็จะละเอียดอ่อนประณีตขึ้น จะไม่วุ่นวายสับสนและรุนแรงตามกระแสข่าวของสังคมที่มีให้เห็นไม่เว้นในแต่ละวัน เอ็มโซเฟียนอาจค้นพบความสุข สังสรรง่ายๆ และข้อความดีๆ จากธรรมชาติใกล้ตัว ดังที่พระเจ้าได้ทรงบอกผ่าน

⁹คุณค่าของดิน (อนันต์). อ้างเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2555.

จาก <http://creativeokmd.com/articles/1/146/n-a>

รูปที่ 7 ผลงาน
เครื่องเคลือบดินเผาของ
"Benjametha Ceramic"
(ที่มา: www.benjametha.com)

อัลกุรอ่านไว้ว่า "เมื่อความจริงปรากฏความเท็จย่อมมลาย แท้จริงความเท็จย่อมมลาย หายไปเสมอ" และเรื่องราวการออกแบบที่ยิ่งใหญ่ทั้งหมดอาจจะถูกถ่ายทอดและสัมผัสผ่านผลผลิตประณีตชิ้นเล็กๆ ดังที่เห็นจากธรรมชาติในปลายกันหอยชิ้นเดียวก็เป็นได้

การค้นพบชีวิตที่ยึดตามวิถีธรรมชาติทำให้เบญจเมธาค้นพบความงามให้ความไม่สมบูรณ์ เช่นเดียวกับหลักของวาปี-ซาบิของญี่ปุ่น การปล่อยวางไม่มีติดคิดสิ่งใดทำให้ไม่ฝืนธรรมชาติ มองสิ่งต่างๆ ด้วยความเข้าใจไม่ว่าจะเชื่อชาติศาสนาใด หากเราหลงลืม กำพืดและละทิ้งออกมาอย่างไม่สนใจใตแล้ว การจะยืนหยัดด้วยความปิติยินดีนั้นย่อมเป็นสิ่งที่น่าละอายอย่างยิ่ง การแฝงจิตวิญญาณไว้ในผลงานการสร้างสรรค์ต่างๆ มันทำให้เรากลับไปย้อนดูได้ว่า ผู้คนเหล่านั้นรู้สึกนึกคิดเช่นไร คุณค่าของผลงานเหล่านั้นจะถูกสรรเสริญเกินกว่าความงามที่มองจากภายนอก แต่มันถูกแฝงตัวไว้อย่างแยบยลหรือในทางตรงกันข้าม ผู้ที่หลงลืมรากเหง้าตัวตนที่แท้จริงก็ไม่ต่างอะไรกับการสร้างสรรค์ที่ หลอกลวงต่อสายตาของปวงชนและจิตสำนึกต่อตนเองอย่างน่าละอาย ไม่ว่าจะในงาน ศิลปะการออกแบบหรือสาขาวิชาชีพใดก็ตาม

เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยวิถึญานความเป็นไทย

เมื่อปัจจุบันเรามุ่งเข้าสู่โลกแห่งทุนนิยมการแสวงหาผลกำไร การสร้างมูลค่าเพิ่มจากสินค้าและผลิตภัณฑ์ จึงเป็นสิ่งที่นักธุรกิจต่างถวิลหาแต่การสร้างผลงานการออกแบบที่อาศัยฝีมือโดยมองข้ามเครื่องจักรไปอย่างสิ้นเชิงอย่างในสมัยก่อน มันไม่ได้ตอบสนองกับระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม งานประณีตศิลป์อันทรงคุณค่าที่ต่างชาติดต่างยอมรับในฝีมือไม่ลายมือของคนไทยเป็นจุดดึงดูดที่นักออกแบบผลิตภัณฑ์รุ่นใหม่หลายคนอาจมองข้ามการรักษารากฐานอันเก่าและพร้อมที่จะก้าวไปพร้อม ๆ กับรสนิยมสมัยใหม่ที่มีฐานการผลิตอย่างเป็นระบบเพื่อช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้านั้น ๆ จึงเป็นสิ่งที่เรียกได้ว่าปฏิวัติวงการออกแบบและเศรษฐกิจของไทยเลยทีเดียว แต่จะมีนักออกแบบสักกี่คนที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์ที่สำแดงถึงจิตวิญญาณของความเป็นไทยเดินหน้าไปสู่เศรษฐกิจในระดับสากล ดังเช่นผลิตภัณฑ์ของแบรนด์ "โยธกา"

ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์แปรรูปภายใต้ชื่อว่า "โยธกา"¹⁰ ความสำเร็จของโยธกามาจากการออกแบบเป็นตัวนำในการทำตลาดซึ่งเปิดตลาดครั้งแรกเมื่อ 15 ปีที่แล้ว ในเมืองแพะขึ้นอย่างฝรั่งเศสจนได้รับการยอมรับจนถึงขณะนี้ เนื่องจากมีพื้นฐานทางการออกแบบเป็นทุนเดิม ถือเป็นการช่วยเสริมจุดแข็งของโยธกา และมีเป้าหมายยอดขายปีนี 100 กว่าล้านบาท พื้นฐานทางธุรกิจของโยธกามีที่มาที่ไปจากการนำผลงานการวิจัยในเรื่องของการนำผักตบชวามาประยุกต์ใช้ประโยชน์แปรรูปเพิ่มมูลค่า (Value-added) เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ส่วนหนึ่งของงานวิจัยได้รับการสนับสนุนงบประมาณมาจากต่างประเทศผนวกกับความคิดสร้างสรรค์ของทีมงานนักออกแบบผู้บุกเบิกธุรกิจเครื่องเรือนเฉพาะตัว ซึ่งให้ความสำคัญเรื่องการออกแบบมาโดยตลอด เครื่องเรือนของโยธกายังเป็นการนำวัชพืชมาใช้เป็นวัสดุหลักในการผลิตเฟอร์นิเจอร์เจ้าแรกอีกเช่นกัน การนำเอาผักตบชวามาแปรรูปผ่านการออกแบบผ่านกระบวนการผลิตอย่างเต็มรูปแบบครบวงจรทุกขั้นตอน ไม่ได้เป็นเจ้าแรกในประเทศไทยแต่เป็นเจ้าแรกในโลกก็ว่าได้ เครื่องเรือนที่ผลิตภายใต้ชื่อ "โยธกา" มีความประณีตสวยงาม การออกแบบเฟอร์นิเจอร์ของโยธกามีความละเอียดทันสมัยซึ่งถ้าตั้งวางเอาไว้เฉย ๆ ก็อาจไม่มีใครรู้ว่าผลงานเหล่านี้มีที่มาจากนักออกแบบคนไทย เพราะมีรูปลักษณ์ที่ทันสมัยและเป็นจุดต่างในการทำตลาดในแบบที่ไม่เหมือนใคร ทว่าตอบรับกับกระแสสมัยนิยมในเมืองนอก ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมาขายภายใต้การออกแบบจากนักออกแบบและผู้ประกอบธุรกิจหน้าใหม่เหล่านี้ จะเห็นได้ว่ามีการออกแบบ

¹⁰โยธกาเฟอร์นิเจอร์ผักตบชวาโดดเด่นด้วยดีไซน์. (ออนไลน์).
 อ้างเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2555.
 จาก <http://www.nationjobs.com/content/worklife/careertalk/template.php?conno=447>.

สมัยใหม่ที่ถูกใช้เป็นเป็นจุดแข็งในการทำตลาด จนส่งผลให้สินค้าส่วนใหญ่ภายใต้การออกแบบของ นักออกแบบและนักธุรกิจของไทยรุ่นใหม่เหล่านี้เป็นที่ถูกอกถูกใจกับรสนิยมชาวต่างชาติ ดังนั้นรายได้หลักๆ เกือบ 100% ของนักธุรกิจหัวคิดป็นเหล่านี้มาจาก การส่งออกมากกว่าการสร้างตลาดป้อนความต้องการในประเทศ ตลาดหลักของโยธาคือทวีปยุโรปเกือบทุกประเทศ เรียกได้ว่าไม่มีประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นพิเศษ มีตัวแทนประมาณ 48 บริษัท และมีการร่วมงานการออกแบบกันอย่างใกล้ชิด ส่วนตลาดในประเทศไทยมีขนาดเล็ก มากหากเทียบเป็นสัดส่วนแล้วเราส่งออก 98% และผลิตป้อนตลาดในประเทศแค่เพียง 2% เพิ่งเปิดหน้าร้านขายในประเทศในปีนี้เอง เป็นที่น่ายกย่องว่าเครื่องเรือนและเฟอร์นิเจอร์ของโยธากถูกบรรจุอยู่ในหนังสือแต่งบ้านตามนิตยสารชั้นนำต่างประเทศอย่าง Elle, Home Decor ฯลฯ รวมไปถึงการผลิตชุดเครื่องแต่งบ้านส่งให้กับ Fendi ด้วย

รูปที่ 8 สินค้าของโยธาคด้วยการออกแบบที่ทันสมัยตลาดสินค้าในต่างประเทศ
(ที่มา: www.yothaka.com)

นอกจาก “ผักตบชวา” จะนำมาดัดแปลงทำเป็นเฟอร์นิเจอร์และเป็นเครื่องเรือนทันสมัยในวงการเฟอร์นิเจอร์แล้ว ยังถือว่าผักตบชวาเป็นวัตถุดิบทางเลือกใหม่ที่เปิดโอกาสให้นักธุรกิจไทยได้พิสูจน์ตัวเองทั้งในแง่ “คุณสมบัติเฉพาะตัว” และในการสร้างเอกลักษณ์ทางงานออกแบบได้อีก ผักตบชวามีความคงทนมากสามารถใช้งานได้อย่างยาวนานเป็นสิบๆ ปี มันไม่เป็นอะไรง่าย ๆ เพราะตัวมันเองมันเป็นไฟเบอร์ มันมีความยืดหยุ่น มันมีความคงทนพอสมควรส่วนการออกแบบโดยมีแนวความคิดเป็นหลักที่จะนำวัตถุดิบเหล่านี้มาดัดแปลงได้โดยวัตถุดิบจะถูกจัดหาจากชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นจะเป็นคนรับผิดชอบเตรียมการ โดยเริ่มต้นจากตัดลำต้นผักตบชวาที่มีความยาวประมาณ 60-90

เซนติเมตร ตามอายุและนำมาตากแห้ง 5-7 วัน แล้วจึงนำมาถักเป็นเปียจนมีความยาว 30 เมตรต่อมัดแล้วจะไปรับซื้อผ้ามักที่ แหล่งผลิตของโยธกาส่วนใหญ่จะอยู่ที่ภาคกลาง แถวสุพรรณบุรี ปทุมธานี อยุธยา ฯลฯ โดยมีโรงงานอยู่ที่ปทุมธานี สินค้าหลักของโยธกาจะเน้นผลิตภัณฑ์เครื่องเรือน ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ทุกชนิด

จากพืชที่ไร้ประโยชน์ไร้มูลค่า นำกลับมาทำให้เกิดเป็นเม็ดเงินที่กอบโกยรายได้ให้เข้าสู่ประเทศได้อย่างมากมายด้วยงานฝีมือจิตวิญญาณความเป็นไทย มูลค่าของสินค้าที่มองเห็นได้เป็นรูปธรรม แต่คุณค่าทางจิตใจกลับประเมินค่ามิได้ ผลประโยชน์อันยิ่งใหญ่มีให้แก่เจ้าของธุรกิจที่ได้ในตัวผลกำไรเท่านั้น ยังส่งผลต่อเศรษฐกิจและสร้างเสริมอาชีพในชุมชน สิ่งนี้ต่างหากที่ทำให้ผลลัพธ์ของโยธกาคูณำขึ้นชมเป็นอย่างยิ่ง

ลักษณะการทำธุรกิจของโยธกาไม่ได้ยึดแต่รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งแต่ได้มองเห็นศักยภาพของนักออกแบบของไทย และมีนักออกแบบจำนวนไม่น้อยที่มีศักยภาพดีพอที่ผู้ประกอบการจะให้การสนับสนุนเปิดรับแนวความคิดใหม่ของคนออกแบบ ประสิทธิภาพสินค้าไทยในปัจจุบันไม่ได้ด้อยในเชิงของการผลิตเลย แต่สินค้าที่มาจากประเทศไทย ยังด้อยในเชิงของการออกแบบและยังต้องการแรงสนับสนุนจากรัฐบาล เราไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการออกแบบเพียงพอ

ปัจจุบันและอนาคตจะมันคงอย่างไรย่อมมีผลมาจากอดีต หากเราเข้าใจอดีตอย่างถ่องแท้เราก็จะเข้าใจตัวตนของเราได้ดีเช่นกัน งานหัตถอุตสาหกรรมได้นำสุนทรียศาสตร์มาใช้ในการออกแบบและมีบทบาทมากขึ้นในยุคสมัยปัจจุบัน การสร้างสรรค์เจตจำนงค์ทางด้านความงาม แม้ประโยชน์ใช้สอยจะเป็นผลที่รองลงมาต่างจากข้าวของเครื่องใช้ในสมัยก่อน นับเป็นวิวัฒนาการของงานหัตถกรรมไทยที่จะก้าวสู่สากลมากขึ้น แต่การสร้างสรรค์ผลงานก็ควรออกมาจากสามัญสำนึกตัวตนแห่งความเป็นไทย มองมรดกความงดงามเหล่านั้นอย่างยกย่องและรักษาให้คงอยู่เสมือนลายเซ็นที่ถูกแฝงไว้ในงาน

สิ่งที่นักออกแบบรุ่นใหม่ต้องใคร่ครวญและคำนึงถึงจิตสำนึกของรากวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมารากเหง้าอันเป็นอัตลักษณ์ของไทยสิ่งที่บ่งบอกความเป็นตัวตนของเราว่ามีกำเนิดมาจากที่ใด ครอบครัวของเราเป็นใคร จนเรามีตัวตนเติบโตมาได้ถึงทุกวันนี้ เพราะเรามีรากแก้วอันแข็งแรงจิตสำนึกทางจิตวิญญาณจิตสำนึกต่อบ้านเกิดต่อสังคมจิตสำนึกที่มีคุณค่าทั้งเชิงอนุรักษ์และเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสายรากของหัตถอุตสาหกรรมก็คืองานหัตถกรรม เมื่อวิถีของยุคสมัยเปลี่ยนไป คตินิยมที่แสวงหาแต่ความทันสมัย ทั้งรากจารีตทางศิลปะประเพณีจนเป็นงานที่ลืมนึกกำเนิด ใช้แต่ปัญญาโดยปราศจากสติและจิตวิญญาณการสร้างอัตลักษณ์ย่อยให้อยู่ในกรอบของแม่บทเป็นสิ่งที่แสดงถึงระดับสติปัญญาของนักออกแบบได้เป็นอย่างดี

โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ บุคคลต้องแสวงหาผลกำไร การผลิตไม่ใช่เพียงแค่อใช้สอยในครัวเรือนอีกต่อไป ยิ่งกำลังการผลิตมีมากขึ้นผลตอบแทนก็มากขึ้นตามมา การจัดการมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบที่สามารถสร้างมูลค่าและคุณค่าทางความงามไปพร้อมๆ กันได้ ดังนั้น เรื่องของความงามคุณค่าและมูลค่าในงานหัตถอุตสาหกรรมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงเป็นสิ่งที่พิสูจน์ให้เห็นได้ว่า นักออกแบบในโลกแห่งทุนนิยมใบนี้มีควรละเลยแม้เพียงหัวข้อเดียว เพราะเมื่อเล็งเห็นความสำคัญของสิ่งเหล่านี้แล้วมันมีใช่เกิดประโยชน์แก่ตนเองเพียงฝ่ายเดียว ยังนำมาซึ่งการพัฒนาของศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจสังคมให้เป็นไปอย่างยั่งยืน

การปลูกจิตสำนึกจิตวิญญาณเป็นเรื่องที่หลายองค์กรควรส่งเสริมและมีบทบาทเข้ามาเกี่ยวข้องเพราะเรื่องเหล่านี้ มีใช่เรื่องส่วนตัวที่จะทำกันแค่เฉพาะกลุ่มของนักออกแบบในเชิงธุรกิจเท่านั้น มันเป็นเรื่องราวที่มีสังคมและชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งถ้าได้การสนับสนุนนักออกแบบที่หัวใจเปี่ยมไปด้วยจิตวิญญาณความรักในรากเหง้าของตนเองคงได้เติบโตและสำแดงศักยภาพออกไปไกลระดับโลกอีกมากมาย ■■■

บรรณานุกรม

- ชลุด นิ่มเสมอ. (2534). องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- บุญเยี่ยม แยมเมือง. (2537). สุนทรียะทางทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- ประวิทย์ จำปาทอง. (2531). ศิลปะและศิลปะทัศนกรรม. กรุงเทพฯ: ทฤษฎี
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2532). พจนานุกรมทัศนกรรมและอุตสาหกรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- วิบูลย์ลี สุวรรณ. (2547). ภูมิปัญญาไทย: วิถีไทย. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2522). ศิลปะชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปาล์มยา.
- อารี สุทธิพันธ์. (2528). ศิลปนิยม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กระต๊อสา

เว็บไซต์

- กรรตนักออกแบบผู้บุกเบิกทัศนอุตสาหกรรม. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2555. จาก <http://www.tcdc.or.th/articles.php?act=view&id=95&lang=en>
- กรรต อารมย์ดี. สัมภาษณ์. 2 พฤศจิกายน 2555.
- กำเนิดของทัศนกรรม. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2555. จาก http://www.weloveshopping.com/template/e1/show_article.php?shopid=10737&qid=15093
- คุณค่าของงานทัศนกรรมไทย. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 26 ตุลาคม 2555. จาก <http://thailandhandmadebuu.wordpress.com/category>
- คุณค่าของดิน. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2555. จาก <http://creativeokmd.com/articles/1/146/n-a>
- โยธกาเฟอร์นี่เจอร์นักรักทศชาโหดเด่นด้วยดีไซน์. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2555. จาก <http://www.nationejobs.com/content/worklife/careertalk/template.php?conno=447>.
- ร้อยรักกระต๊อ "จึกขวยโยกกล้วย" งานดีไซน์เนอร์ไทยคุณภาพคับแก้ว. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 26 ตุลาคม 2555. จาก <http://www.manager.co.th/BizChannel/ViewNews.aspx?NewsID=9550000002147>
- วิวัฒนาการของทัศนกรรมไทย. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 26 ตุลาคม 2555. จาก <http://thailandhandmadebuu.wordpress.com/category>
- ศิริวัฒน์ นารีเลิศ. คุณค่าของงานทัศนกรรม. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 26 ตุลาคม 2555. จาก http://www.baanjomyut.com/library_2/extension-3/evolution_of_thai_art/18.html
- ศิริวัฒน์ นารีเลิศ. งานศิลปะทัศนกรรมพื้นบ้าน: วิวัฒนาการของศิลปะไทย. (ออนไลน์). อ้างเมื่อ 26 ตุลาคม 2555) จาก http://www.baanjomyut.com/library_2/extension-3/evolution_of_thai_art/16.html